

Revisjon av historiebøkene

Av Olav Steinøygaard, Saupstad

Iomtalen av dei hemmelige tenestene etter krigen uttalte prest og historikar Berge Furre at vår etterkrigshistorie måtte skrivast om. - Enn dei «hemmelige» tenestene før, under og etter krigen som førte til eit landssvikoppgjær, der medlemskap i NS gjorde titusenvis av nordmenn ærelause for å «ha bistått fienden i råd og dåd», og dermed blei tillagt medansvaret for det grumset som alltid følgjer i krigens fotefar. Eg kan ikkje minnst eit einaste tilfelle der tiltalte blei frikjent fordi han kunne ha misforstått både situasjonen og lovverket, altså på grunn av få kunne, toskeskap eller rettsforvilling. Dersom dommarna meinte at tiltalte hadde vore eit vitugt og kunnskapsrikt menneske, blei dommen skjerpa, fordi at «dette burde tiltalte ha forstått». Men så var òg den nye rettargangsordninga blitt ordna slik at ikkje berre aktor og domsmenn hadde den rette «politiske» fargen. Endåtil svararane blei valde utifrå kor gode nordmenn dei hadde vore. Landssvikdomstolen var altså det som i sportsspråket kallast rått parti.

Alt på frigjeringsdagen 8. mai 1945 blei aksjonane mot NS-folk sett i gang, altså utan saksgang eller domfelling, for landssvikanordninga blei ikkje lagt fram for Stortinget før nesten to år etterpå, den 6. februar 1947. Etter så pass lang inn-

kjøringstid hadde landssvikoppgjæret alt sett så djupe far etter seg at Stortinget blei stilt framfor eit faktum, at gjort er gjort og spist er spist. 1940-stortinget stod i denne samanhengen elles i ein vanskelig situasjon, fordi representantane hadde gitt seg sjølve eit ekstra år på tinget, var altså ikkje folkevalde etter vår konstitusjon, fann det kanskje lurast å kneppe ihop for både munn og minne, slik som representanten Moseid uttrykte det:

«Det beste hadde sikkert vært at Stortinget allerede sommeren 1945 hadde tatt landssvikanordningen opp til behandling. Men dette søtte på så sterk motstand at det ikke lyktes. For mitt vedkommende gjorde jeg mitt ytterste for å få saken fram, men det var en mur av motstand, så ikke noen mulighet til å få den behandlet forelå». (Sf bind åtte 1947)

Det er overlag sjeldsynt at eit lovframlegg blir så nedsabla av Stortingets justisnemnd som Landssvikanordningen då den kom opp til behandling, slik som noen klipp frå nemndformann Ketil Skogens presentasjon av dette framlegget vil vise:

«Eg trur nok at me må vedgå at hadde me seti som dommarar, så var det mange av oss som hadde sagt frå at me vik sæte både av den eine grunnen og av den andre.

Me har òg ein annan vanske som det heller ikkje er så godt å veta korleis ein skal greia. Det

er ikkje berre det at me skal skriva ei straffelov om gjord gjerning. Nei, landssvikoppgjæret er komi langt på veg. Me er komne så langt opp i det at me fær kjenna sanninga i det gamle ord at har ein sagt a, lyt ein si b.

Og så kjenner ein seg meir og meir bunden av det som er gjort før. Kor langt er ein pliktig til å lata seg tvinga til å vera sandpåstrøyar?

... lovverket frå tida for krigen (hadde) vore vel brukande og fullt ut tenlegt til grunnlag for rettsuppgjæret.

Og i strl. § 58 er det lovheimel for mildare domar i dei tilfelle då den vanlege strafferåma i landssvikparagrafane kunne verka urimeleg.»

Moseid i eit seinare innlegg i debatten:

«Jeg vil ganske enkelt stille spørsmålet som leserne får avgjøre hver for seg: Hvem var det egentlig som justiskomiteen dømte med denne innstillingen? Var det NS, eller var det seg selv de felte dommen over?»

I dei siste femti åra har vi kvar 9. april fått den same versjonen om det tyske overfallet på Norge. Kva vår fremste ekspert på folkerett, Frede Castberg, har sagt om slike overfall, er blitt «gløymt» av etterkrigens historikarar.

Som grunnbok for historiestudium ved universitetet fekk eg i 1967 utdelt eit to-bindsværk av den amerikanske (Forts. side 6)

Rett til å skrive

Av Hakon Warendorph

Egil Ulateig:
Med rett til å drepe
Tiden Norsk Forlag
1996 352 sider.

befolkning var gjort klar at den utsatte seg for strenge straffer (også dødsstraff) for handlinger som internasjonal og tysk rett satte forbud mot.

Mange av de sivilkleddede franktirører, som til og med ble gjort til drapsmenn, kan ikke ha forstått hva det betyr under slike omstendigheter å være illegale. At det betyr å gjøre seg rettsløs til fritt vilt. Et meget stort ansvar hviler på hjemmefrontens ledelse. Jeg forstår deres frenetiske angrep på enhver som setter spørsmålsteget ved deres historieforfatteres presentasjoner.

En av dem er Sven G. Holtsmark. Han var i likhet med Egil Ulateig forskånet for å ta standpunkt under krigen, men han har gått i god skole etterpå, og når han nå lukter «revisjonister», våkner han til dåd. Hans «besøk» til Kjell Fjortoft var like snedig usakelig som det han nå beærer Ulateig med. I en omtale av Ulateigs «Med rett til å drepe» i Aftenposten 29. november hevder han at boken ikke burde vært utgitt. Med hans basiser det forstålig. Han er en slepen (J.C.) Haugeianer, men gir Ulateig honnør (!) for å ha satt emnet (likvidasjonene) på dagsorden. Ulateig må bare ikke få sannheten frem. Det skal forbeholdes seriøs forskning av Holtsmark og andre Haugeianere.

Det er et patetisk forsøk på å gi sin egen synsing vekt i forhold til Ulateigs veloverveide standpunkt som Holtsmark legger for dagen. Han går i slutten av sin omtale fullstendig av sporet og gir også forlaget det glatte lag. Han setter diverse spørsmål ved dets gangsyn og vurderingsevne. For Holtsmark er det ufattelig at ikke alle betrakter ham som den historiske sannhets fasitforkynner. Vianbefaler historikerens bok-omtale som supplement til boken. Det gir «refleksjoner etter femti år».

Ulateig kombinerer i denne boken sine beste ferdigheter som skribent. Den er logisk oppbygd, spennende og dramatisk. Kildene og bruken av dem virker solid, og kjente forhold passes inn i det nye. Drivende godt er det skrevet, og indignasjonen over neglisjeringen av den norske befolkningens behov og sikkerhet skygger ikke (Forts. side 5)

Egil Ulateigs bok om okkupasjonstidens likvidasjoner er viet den oppmerksomhet som måtte ventes og enda mer fått den hatske behandling i pressen som indikerer de mange ømme tær og all den sårede prestisje som er berørt. Når slike forhold blir avdekket og ikke kan ties ihjel lenger, må avdekkeren tillegges alle mulige dårlige egenskaper, deriblant onde motiver.

Synsere av forskjellige årganger - ikke minst villfarne hjemmefrontere - har tatt penn og munn fatt og er tydelig i harnisk. De har kastet seg over forfatterens liste over likviderte og tilsynelatende ikke lest boken. Listen omfatter snaut 20 av bokens 352 sider. «Det ligger i sakens natur» at de eksakte tall aldri vil kunne skaffes nettopp fordi likvideringene (drapene) skjedde uten forutgående rettssak og dom. Anderledes kunne det jo ikke være.

Det er da heller ikke dette tallet som er det vesentlige ved Ulateigs velskrevne og grundige bok. Det som tydeligvis må ha vært hans ærend, er jo å påpeke tilfældighetene. Det oftest komplett ansvarsfrie og -løse ved mordene og den opplagte fare for represalier som den sivile norske befolkning ble utsatt for, blir klart dokumentert. Virksomheten brøt klart med norske lover som ikke var suspendert under okkupasjonen, og den brøt med de internasjonale konvensjoner og reglersom Norge hadde sluttet seg bindene til. Dette er bestemmelser som er ment å beskytte sivilbefolkning i krig og ufred, og de er i realiteten det eneste halmstrå i en ulvetid. Ulateig peker overbevisende på dette.

Han viser også til Nygaardsvolds og Kohts sterke reservasjoner til likvidasjonene som regjeringen hadde liten eller ingen kontroll over. Han trekker frem Norges stilling som okkupert og ikke krigførende. (Kapitulasjonen i juni 1940 er en realitet og kan ikke forties). Landets militære befallingsmenn hadde avlagt ed på ikke å gripe til våpen så lenge Tysklands krig varte. Den norske

Vi minnes

NS-medlemmers ansvarlighet ut fra rettspsykiatriske synspunkter

Skal der ved straffeutmålingen ikke tas hensyn til motivene?

Av Professor dr.med. Gabriel Langfeldt

I den pågående diskusjon om den straff som bør ramme NS medlemmene synes det å være en tilbøyelighet til å overse visse sider ved vår humane strafferettspleie. Selv i biskop Berggravs tankevekkende og utførlige betraktninger (i første hefte av Kirke og Kultur 1945) savner jeg den fornødne forståelse av at de formildende omstendig-

heter som den vanlige forbryter nyter godt av i henhold til en rekke paragrafer i vår straffelov også bør komme NS forbrytere til gode så snart betingelsene herfor er til stede. Biskop Berggrav skriver: «Inn under grunndommen må hver og en komme som har stått som medlem av NS. Det kan ingen unntagelser være. Alle sammensvergelsens deltakere er under samme ansvar.

Grunndommen, som således skulle ramme alle med-

lemmer av NS, skal i henhold til norsk straffelov ved kongelig forordning av 27. januar 1942 bestå i tap av almen tillit. Dette tap av almen tillit innebærer en rekke konsekvenser bl.a. tap av offentlig tjeneste, rett til å utøve autorisert næring, tap av adgang til å oppnå stillinger i samfunnet og m.m.

Forklaringen til at Berggrav mener alle bør behandles ens i nevnte henseende finner vi (Forts. side 7)

Refleksjoner over en epoke i vår historie

Av E. L., Oslo

Marie Hamsun og Ghita Nørby

En av nordens fineste skuespillerinner, danske Ghita Nørby, gir i ukebladet *Familien* nr. 17/96 et intervju med denne overskrift: «Marie Hamsun vil følge meg resten av livet.»

«Jeg unnskyller ikke det hun gjorde. Jeg forsvaret henne heller ikke. Hun har forresten ikke behov for mitt forsvar. Men jeg forstår henne. Vi kan alle ta gale avgjørelser. Marie handlet i kjærlighetens navn. Hun har satt seg fast i hjertet mitt. Marie kommer til å stå meg nær så lenge jeg lever, sier Danmarks gnistrende dyktige skuespillerinne og ser på meg med øyne som har farge hos hasselnøtten.»

Ghita Nørby beretter videre i intervjuet: «Jeg strevde med å forstå hvorfor hun meldte seg inn i Nasjonal Samling. Hva drev henne til det? Hun var en klok kvinne i sin beste alder. Hun var sterk og full av ubrukte krefter. Hun hadde dessuten fire barn og levde i et meget vanskelig ekteskap, med en mann som var adskillig eldre enn henne.»

Våren 1944 ble en rekke kjente norske kvinner og menn i Aftenposten forespurt hvorfor de var medlem av NS. Marie Hamsun uttrykte seg slik:

«NS programs høye ideali-

tet midt i en tid av materialisme, slapphet og dekadense gjorde at jeg av hele min sjel sluttet meg til. Ved valget i 1936 var det én stemme for NS i min bygd. Det er en av de få ting jeg er stolt av i mitt liv, at det var min.

Etter 25. september 1940 meldte jeg meg inn i partiet, fordi reelt medlemskap nu ble en direkte nødvendighet for meg, hvis jeg ikke skulde føle meg som landsforræder.»

Ghita Nørby er i dag 61 år. Hun var altså bare 5 år i 1940 da Danmark og Norge ble okkupert av Tyskland. Fru Nørby har antagelig ikke den fulle oversikt over den politiske utvikling i Norge i 1920-30 årene og frem til 9. april 1940.

Mellomkrigstiden

I skyggen av den første verdenskrig vokste opp en ny generasjon ungdom i et krigsherjet Europa med sult, nød og stor sosial uro. Den samfunnsengasjerte ungdommen, som hadde sin modningstid i 1920-30 årene i Norge, ble vitne til en forstenet blokkpolitikk, hvor klasse sto mot klasse, parti mot parti og bygd mot by. Samfunnet var på flere måter i oppløsning, og den nasjonale bevissthet og identitet hadde uår.

For å løfte Norge opp til heder og verdighet i et harmonisk fellesskap, ble Nasjonal Samling stiftet 17. mai 1933. Det kommunistiske parti og en rekke av Arbeiderpartiets le-

dere i den pågående samfunnskampen i 1920-30 årene søkte støtte hos bolsjevikene og arbeidet åpenbart for proletariats diktatur.

De borgerlige partier viste en unnfallenhet i forsvarssaken og når det gjaldt samfunnsordenen i det hele. Det brukte gevaers tid.

Går vi tilbake i vår politiske historie, vil vi finne mangt som forklarer årsaken til katastrofen, da Norge ble besatt av Tyskland i april 1940. Først og fremst er det de vensterradikale partier som undergravde landets forsvarsmakt og oppagiterte folket mot forsvaret. Fra høyt fagmilitært hold er det fremkommet uttalelser om at Norge etter all sannsynlighet hadde unngått å bli okkupert 9. april 1940, hvis vi hadde holdt vårt forsvar i kampdyktig stand.

Det mentale forsvar er ikke minst av stor betydning.

Den tidligere formann i Det norske Arbeiderparti, Oscar Torp, uttalte i 1935: «Man søker å fremstille det slik at Det norske Arbeiderparti har endret noe av sin karakter, lagt noe tilside, som vi før hevdet var vår virkelige hensikt og mening. Jeg kan forsikre om at Det norske Arbeiderparti er det samme som det alltid har vært.»

I 1918 sluttet verdenskrigen. I samme år begynte for alvor en ny krig her i landet, klassekrigen. Martin Tranmæl, mannen med dynamitt i borehullene, seiret på sosialistenes stormende landsmøte i 1918. Tranmæl var dengang redaktør av bladet «Ny Tid», det er derfor av interesse å sitere fra en redaksjonsartikkel i dette blad av 14/02/1918:

«Sosialismens grunnvoll er klassekampen. Og som klassekampens konsekvens har alltid vært anerkjent proletariats diktatur.»

Professor Edv. Bull uttalte om demokratiet på Arbeiderpartiets landsmøte i 1930: «Det såkalte demokrati er ikke annet enn en gammel overtroisk frase fra det nittende århundre.»

Ved samme anledning fremholdt Martin Tranmæl hvorledes arbeidernes stilling til krigen burde være: «Om arbeiderne bør delta i krig beror på frontens stilling. Er den vertikal, den ene nasjons arbeidertypen av landets mest kjente

(Forts. side 8)

Kven var Carl G. Fleischer?

Carl Gustav Fleischer (1883-1942) vart offiser i 1905, kaptein i 1917 og major i 1930. I 1939 var han generalmajor og sjef for nøytralitetsvakttenesta i Nord-Noreg.

Då krigen braut ut i 1940, leia Fleischer kampene omkring Narvik. Tyskarane vart drivne bort frå Gratangen og traktene nord for Ofotfjorden. Etter at Narvik var gjenerobra av norske og franske avdelingar, vart tyskarane pressa opp mot svenskegrensa. Fleischer vart den første generalen som gav Hitler eit definitivt nederlag. Då den norske overkommandoen gjekk inn for kapitulasjon den 10. juni, var Fleischer imot dette. Han følgde med kongen og regjeringa til London. Der vart han sjef for Hærens Overkommando. Men det vart usemje mellom Fleischer og rådande politikarar. Våren 1942 vart Fleischer forbigått som forsvarssjef. Han vart sendt til Ottawa som militærattache, men vonbrotet vart for stort for Fleischer. Han tok livet av seg i Canada i 1942.

DAG og TID:

Ein sann 1940-debatt er overmoden

Eg vonar at Eystein Eggens roman kan bidra til ein sakleg debatt kring hendingane i 1940, skriv Svein Blindheim.

heiter Gudbrand Alu, og general Liljedahl i Kristiansand har namnet Vinjehaugen.

Korrekt

«I bokens fiksjon heter generalen Sivert Frigstad», fortel vaskesetelsen. Det er fint lite fiksjon her for han som er godt kjend med krigen i 1940 og som kjenner militærstellet vårt frå innsida. Eg vågar påstanden at du på mange måtar finn meir fiksjon i offisiell og halvoffisiell historiografi om Noregs krig.

Meldaren kjenner att alle litt sentrale personar i boka, frå hovudperson general Carl Gustav Fleischer sjølv, over stabssjef Lindbeck-Larsen, som hos Eystein Eggen (EE) heiter Seydlitz-Olsen, bataljonssjef Bockman med Gratang-katastrofen, hos EE major Piene, bataljonssjef Hyldmo, her major Granmoen. Hyldmo, trønderen, var sjef for bataljonen som var med på å gjenerobre Narvik. Generalstabsløytnant Skougaard heiter Aagaard i boka. Han var Fleischers adjutant, og blei beordra til å følgje Fleischer i utlegd. Men då han ikkje fekk plass til konasi, gjekk han frå borde att. Det var ikkje plass, blei det sagt, for deretter å sleppe om bord ei mengd sivilistar av både kjønn. Det var ei fornærming av Fleischer, og slik var det sikkert meint. Sjeffen for hæren, general Kristian Laake, bonde og venstremann,

Fakta i boka innafor fiksjonsdelenerkorrekte. Det gjeld også data og opplysningar vedkommande den andre hovudpersonen, Otto Ruge, av EE kalla Claes Sillén. Eg fann ei avslørande brevveksling mellom dei to generalane på Riksarkivet. Fleischer såg på Ruge som sjølv hovudmannen bak øydelegginga av forsvaret, gjennom hærordninga av 1930. Brevet mellom dei to i mai-juni 1940 var i ei iskald De-form. Fleischer la heller ikkje skjul på kva han meinte om regjeringa og regjeringasmenn. Sjølv var han lenge «bokført» som fascist på grunn av sine bidrag til «Norsk Militært Tidsskrift».

Håp om debatt

Vi fekk inga sann og skikkeleg drøfting av hendingane i 1940 etter krigen. Heller ikkje sanninga om kvifor Fleischer tok sitt eige liv. Regjeringa skulda på at Fleischer ikkje kunne samarbeide med britane. Då dei sparka han, utnemnde dei ein ukjend offiser som forsvarssjef, og sende Fleischer i fornedrande eksil. Majoren som blei henta over frå Finland, via Sverige, hadde ikkje vore med i krigen, og hadde difor heller ikkje skrive

(Forts. side 9)

En general av den gamle skole

Av Eystein Eggen

Gardez-vous, Warendorph!

Det er fransk fectesprovg og betyr: «Vokt Dem og hev Deres kårde, for nu angriper jeg Dem!» I en nitidig gjennomarbeidet anmeldelse av mitt verk «Generalen» i forrige nummer er det nettopp «de franske og latinske fremmedord og sitater» som volder Warendorph særlig besvær. Anmelderen mener at den krigende general hadde mer enn nok med å tenke på fedrelandet og gråsteinen.

Sympatisk tenkt. Men Carl Gustav Fleischer var utvilsomt av den gamle skole. «En mann fra en annen tid», som det så ofte blir sagt om ham, en tid da æresglansen fra de napoleonske våpen ennå ikke var helt falt. Frankrike hadde dessuten vunnet Verdenskrigen

1914-18, da Fleischer var på nøytralitetsvakt som løytnant og i 1917 ble forfremmet til kaptein. I hans hode ville det garantert ikke hete «Infanterirevyen», men *La Revue d'Infanterie*. Jeg forstår godt at dette kan gjøre det noe tyngre for den moderne leser. Jeg har selv slitt med det samme da jeg leste Fleischers mange artikler i «Norsk militært tidsskrift». Ofte brister han i entusiasme ut i, ikke bare sitater, men hele avsnitt på fransk. Han var i det hele tatt en offiser med fullt i. Men av den gamle skole. Dog ikke fullt så gjennomført som rittmester Broch, hoffsjefen, som i 1940 drev de tyske forhandlere til fortvilelse ved kun å snakke fransk.

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
ROLV OLSEN

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortider:

Mandag-torsdag kl. 11-15.

Telefon: 22 56 10 34.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: Post 0808.51 64504, Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG

ISBN 0802-9652

Den besværlige folkeretten

En kameleon skifter farge etter omgivelsene. Det gjør det vanskeligere for rovdyr å oppdage den samtidig som den også kan kamuflere seg for sine byttedyr.

Folkeretten derimot står fast. Denne rett, lovverk, er utarbeidet for å ivareta den svake parts interesser i en konflikt samfunn imellom. Men som en kameleon skifter farge, skifter mennesker syn på Folkeretten ettersom de er angripere eller angripes.

I de harde 40-årene var det imidlertid en nordmann som mer enn noen annen sto fast på Folkerettens grunn: Johan Scharffenberg (1869-1965). Han talte for ytringsfriheten og falt i okkupasjonsnåden. Men med retten i hånden ble han løslatt, dog med taleforbud. Etter 1945 talte han de nye maktøverne midt imot. Den nye folke-domstolen hånet Folketretten. Hva skal vi med den når vi har den nye norske loven? sa dommerne. Scharffenberg sto på og det var mange som trakk et lettelsens sukk da denne landssvikoppjørets refser la ned pekefingeren.

I dag er en ny ikkejurist ute med pekefingeren. Egil Ulateig setter med sin bok «Med rett til å drepe» blant annet søkelyset på lovligheten av likvideringene under okkupasjonen i relasjon til Folkeretten. At de tidligere illegale og deres støttespillere synes mer opptatte av småfeil enn å diskutere forfatterens hensikt med boken, avdekker en manglende vilje til å se på historien med åpne øyne. Det burde være tid for å ta vekk skylappene nå.

Skammelig

Av Håkon Glosli, Sarpsborg

3. aug. finner vi en leder i Aftenposten med overskriften **skammelig**. Forfatteren spør hvordan italienerne kan løslate en nazi-offiser som tilstår å ha skutt 2 menn ved en gissel-skyting ved Roma i 1944 som følge av at sivile kommunister skjøt vel 30 tyskere samme sted. Nå 52 år etter ervedkommende fylt 84 år.

Hva så med de skyldige i overgrep som foregikk etter at freden startet i mai 1945 og utover i de tre følgende år? Det må også være på tide å sette søkelyset på dette trauma som har et omfang større enn hva tyskerne kan beskyldes for.

I Aftenposten 25/7-96 skriver to tsjekkere fra Hamar at tsjekkere ikke trenger si Unnskyld ovenfor tyskerne. Dette er jo hva den tsjekkiske president Vaclav Havel nettopp gjorde og som gjorde den populære forfatter og presidentlitt

mindre populær i sitt hjemland. Litteratur og andre media er i etterkrigstiden lukket med syv segl og ytringsfriheten satt ut av kraft når det gjelder de forfølgelser og tragediespill som drepte og lemlestet millioner i denne tiden.

I Nordlands Framtid av 12/9-92 finner vi omtalt en frontkjemper som ble ettersøkt av sin bror. Han lå på lazarett i Gablonz, Slovakia og lot høre frasegder i et siste brev 6/2-45. Undersøkelser foretatt av hans bror viser at 7. mai 1945 klokka syv om morgenen drar et tog med 600 skadde soldater samt leger og sykepleiere fra Gablonz i retning vestover. 70 km og et par timer senere blir toget stanset i Ceska Lipa av tsjekkere. Samtlige av de sårede soldater med leger og sykepleiere blir halt ut av vognene og skutt eller slått i hjel like utenfor stasjonsområdet.

(Forts. side 5)

Læreraksjonen i 1942

- Bygde den på en misforståelse?

Det er flere forhold som tyder på at læreraksjonen i 1942 som bl.a. resulterte i at flere lærere ble sendt til Kirkenes, bygde på en misforståelse. For å få klarlagt dette er det nødvendig å ha klart for seg hva som står i Lov om Norges lærersamband og Lov om nasjonal ungdomstjeneste. Begge lovene skriver seg fra 5. februar 1942.

Det er disse to lovene som er bakgrunnen for læreraksjonene i 1942. Før en drøfter denne saken, er det derfor viktig at en først studerer tekstene i disse 2 lovene. Derfor finner jeg det riktig å sitere lovene i sin helhet.

Når det gjelder Lov om lærersamband, er det paragrafene 1, 2 og 3 som er av størst interesse i denne sammenheng.

5. febr.

Lov om Norges lærersamband.

§ 1. Norges lærersamband er en faglig sammenslutning som tjener som mellomledd mellom lærerne og de offentlige myndigheter.

§ 2. Norges lærersamband ledes av en landsleder, som oppnevnes av Ministerpresidenten.

§ 3. Pliktig til å stå som medlem av Norges lærersamband er alle lærere og lærerinner ved skoler som hører under Kirke- og undervisningsdepartementet, så vel statsskoler som kommunale og private skoler, unntatt Universitetet og andre høyskoler. Elever ved lærerskolene og pensjonerte lærere og lærerinner kan stå som frivillige medlemmer av Norges lærersamband.

§ 4. Til dekning av Norges lærersambands utgifter betaler medlemmene en medlemsavgift, som fastsettes for hvert år av landslederen.

§ 5. Medlem av Norges lærersamband som gjør seg skyldig i utilbørlig forhold, kan landslederen ilegge ordensstraff. I grovere tilfelle kan landslederen med samtykke av sjefen for Kirke- og undervisningsdepartementet utelukke medlemmet fra Norges lærersamband.

Sjefen for Kirke- og undervisningsdepartementet gir nærmere regler om ordensstraff og utelukkelse.

§ 6. Sjefen for Kirke- og undervisningsdepartementet gir nærmere forskrifter om Norges lærersambands organisasjon og om utgivelse av medlemsblad og for øvrig de regler som er nødvendige til gjennomføring av denne lov.

Oslo 5. februar 1942.

Quisling.

R. Skancke.

R. J. Fuglesang.

5. febr. Lov om nasjonal ungdomstjeneste.

§ 1. Enhver norsk gutt og jente skal for sin nasjonale oppdragelsesskyld og for å tjene sitt folk og fedreland tjenestegjøre i Nasjonal samlings ungdomsfylking. Plikten til ungdomstjeneste begynner 1. januar det år tiårsalder fylles og opphører 31. desember det år attenårsalder nåes.

§ 2. Sjefen for Departementet for arbeidstjeneste og idrett gir i samråd med sjefen for Kirke- og undervisningsdepartementet nærmere forskrifter om gjennomføringen av denne lov og bestemmer i hvilken utstrekning plikten til ungdomstjeneste skal gjøres gjeldende.

§ 3. Denne lov trer i kraft 1. mars 1942.

Oslo 5. februar 1942.

Quisling.

Axel Stang.

R. J. Fuglesang.

(Forts. side 5)

tigst og mest aktuell i denne drøftingen. Den fastslår følgende:

- Enhver norsk gutt og jente skal for sin nasjonale oppdragelsesskyld og for å tjene sitt folk og fedreland tjenestegjøre i Nasjonal Samlings Ungdomsfylking. (NSUF)

Det er verdt å merke seg at det her ikke står noen ting om at lærerne skal medvirke i gjennomføringen av ungdomstjenesten. Denne tjenesten skal gjennomføres i NSUF.

Uheldigvis kom Orvar Sæther med uttalelser i Norsk Skuleblad der han kopler sammen de to lovene. Dette førte til at lærerne fikk det inntrykket at ungdomstjenesten skulle gjennomføres i skolen. Samtidig uttalte Sæther at Norges lærersamband var ett av de laug som skulle utgjøre et framtidig riksting. Det fantes ikke fnugg av grunnlag for disse uttalelsene, i noen av de to lovtekstene. Det er grunn til å fastslå enda en gang at lærersamband skulle være en faglig organisasjon og at ungdomstjenesten skulle gjennomføres av NSUF.

Lærerne trodde bevisst eller ubevisst, mer på det Sæther hadde uttalt, enn det som stod i lovene. At Sæther seinere modererte sine uttalelser, er en annen sak, men de kom altfor seint.

Protestformularet

Rektor Brinck-Lund deltok 13. og 14. februar i 1942 i møter på Nissen pikeskole i Oslo, og her ble følgende erklæring enstemmig vedtatt.

- Jeg finner ikke å kunne medvirke til en oppdragelse av Norges ungdom etter de linjer som er satt opp for NSUF's ungdomstjeneste, da dette strider mot min samvittighet. Da et medlemskap i Norges lærersamband etter landslederens uttalelse bl.a. pålegger meg forpliktelse til en slik oppdragelse, og det dessuten stiller krav som strider mot mine tilsetningsvilkår, finner jeg å burde meddele at jeg ikke kan betrakte meg som medlem av lærersambandet.

Ordlyden i dette formularet som ble sendt ut til alle lærerne i landet, henstiller rektor Brinck-Lund å benytte som protestskriv.

Rektor Brinck-Lund sammen med andre rektorer sendte inn en betingende protest etter noen lunde samme retningslinjer som lærerne sendte inn.

Jeg tar det på sparket. Professor Hagtvedt provoserer meg alltid, og heller ikke denne gangen er dette noe unntak.

Han snakker om Bosnia-Herzegovina, og det såkalte «valget» som amerikanerne har trumfet igjennom, og som ble avholdt den 14.09.-96. Et valg under bevoktning av et kjempemessig militær oppbud, og som anslagsvis vil trenge en tvangstrøye med minst 20000 soldater for å kunne bli tatt hensyn til.

Det er i denne forbindelse han snakker om Westfalen-freden i 1648. Jeg skal ikke undersøke; - etter nærmere 100 års religionskriger i Europa, var denne en nødvendig korreksjon hva angår religiøs fanatisme på fundamentalistisk grunn med Gud som den store diktator. Videre at også denne «isme» blandet sammen med menneskelig maktkamp under de religiøse retningers «velsignelse» førte til tilstander som gjorde dette kontinent til en «blodpøl». All absoluttittet er en forbanelse i menneskenes tilværelse. Jeg har nevnt det ved flere anledninger før, og jeg gjentar det her og nå: Det finnes et toleranseintervall, enten det er såkaldt «godt» eller «vondt», og en overskridelse i begge retninger fører til menneskelig sammenbrudd, og strømmer av blod.

Jeg vet fra før at Hagtvedt i alt han skriver, enten åpenlyst som denne gang, eller mer ka-

PROFESSOR HAGTVEDETS WESTFALEN-FRED

Aftenposten - "Idag" - 13/9-96.)

Av Ole Seierstad, Larvik

muflert ved andre anledninger, er en innbitt motstander av det nasjonale, - som for ham synes å være inkarnasjonen av all styggedom på denne jord. Og det nasjonale kan misbrukes. Det er selvfølgelig også underlagt det toleranseintervall som nevnt ovenfor. Feilen ved Hagtvedt er at han ensidig fokuserer på de historiske grenseoverskridelsene, og nærmest tåkelegger nasjonalismen i sin positive utgave innenfor vår historie.

Tør jeg kort nevne de nordiske folkene, og deres historie. La oss tenke oss at dagens BiH-oppskrift ble brukt mot Norge i 1905. At det norske folks daværende nasjonalisme var blitt bakkbundet i en internordisk «felleskap»? Tror man da at vi hadde fått det harmoniske Norden som det utviklet seg til? Europas rolige hjørne, der nasjonalismen fikk utvikle seg under en paraply av gjensidig respekt og toleranse. Der «flokkinstinket» fikk lov til å bli der det hørte hjemme, der den etniske og kulturelle tryggheten var enkeltmenneskets ståsted.

Det er meget interessant å

lese Hagtvedts vurderinger vedrørende Likhete mellom nasjonalismen og religionen som statsbyggende prinsipp. Fanatismen binder dem sammen, sier Hagtvedt, og som konklusjon hevder han at det resulterer i et totalitært åndsskifte som legger feltet åpent for massemyrderier. Men, - i denne forbindelse nevner han ikke et ord om Islam, som pr. i dag har en «invasjonshær» på minst 25 000 000 på det europeiske kontinent, og som med akselererende hastighet øker dette antall. Når det gjelder såkaldt statsbyggende religion, så er det vel liten tvil om at den kan konkurrere med det vi hadde for over 300 år siden. Hvorfor ønsker ikke Hagtvedt å nevne dette som en parallell til hans omtale av Westfalen-freden?

Begge idesystemer, hevder Hagtvedt, forlanger at deres lojaliteter underordnes, enten troen eller det nasjonale felleskap. Til det er å si at den fundamentalistiske religiøsitet med en totalitær Gud ikke er noen

som helst parallell til et nasjonalt felleskap som ikke er smittet av sjåvinisme. For - nemlig, det nasjonale felleskap er den praktiske utforming i den nyere historie på bakgrunn av menneskenes høyst jordiske utvikling når det gjelder å beskytte det enkelte individ frem gjennom årtusenene, så det og flokken kunne overleve. Menneskene av i dag er i sin grunnholdning et like stort flokkindivid som for tusener av år siden, der de gjennom flokkens «rotfeste» får den nødvendige næring for å kunne fungere som *forskjellige og kreative* enkeltmennesker. Derfor søker de til flokken. Derfor er de avhengige av flokken. Maktthaverens oppgave er derfor ikke å drepe den flokken som samler dem i det som de har felles, men la den få utvikle seg ut fra deres grunnleggende behov. Det er da kreativitet og overskudd kan komme tilsyne innenfor en koordinasjon av forskjelligeartede flokker som anerkjenner hverandres eksistens i gjensidig respekt.

For at freden skal kunne bygges, må nasjonalitets identiteten opphøre å være en politisk

doktrine, sier Hagtvedt. Den må vises til privatsfæren, og bli det den var før krigen brøt ut: En privat, kulturell identitetstilhørighet som ikke utelukket andre lojaliteter. Hvilken herlig måte å sette en situasjon fullstendig på hodet. Under det kommunistiske diktatur var det en dyd av nødvendighet å la de forskjellige egenarter og utfoldelser forbli i «privatsfæren». De tilstedeværende gnisninger og motsetninger måtte bare ligge der nede i den kommunistiske «asken» og ulme. Etter kommunismens fall kom det surstoff til glørne. - og resultatet kjenner vi. Tvangstrøynen sprakk.

Men nå - vil man tvinge disse menneskene inn i en ny tvangstrøye. I stedet for å la dem få lov til å søke hver til sitt. Der de hører hjemme. Da ville det ikke være behov for ti-tusener av «fengselsbetjenter», og alle de milliardene som det koster, kunne verdenssamfunnet brukt til å bygge opp deres forskjellige landområder. Det vil si - å føre en politikk som ganske enkelt tar menneskene for det de er, og ikke skal tvinge dem til å være noe ganske annet. Når skal vi få politikere med bakkekontakt og vanlig gangsyn? Hvor lenge skal vi fortsette med å lage «vitenskap» rundt noe som vi ikke er?

Eller kort sagt. - spille teater for oss selv!

ESPELAND FANGELEIRS HOGSTFANGER

Av Kjell Blich Schreiner

I 1947 overtok Espeland fangeleir en gammel hogsthytte i Bjørsvik på Osterøya. (Hordaland) Her ble syv fanger anbragt for å hugge de nødvendige mål ved til fangeleirens barakker.

Arbeidet ble ikke sabotert i de måneder hogsten varte, da vi med gru så tilbake på tidligere vintre med iskalde leirbarakker. Dertil kjente vi fangevokter Matre som en kjær-

nekar. En mann med et vennlig smil til alle, og en holdning som viste at vi kunne stole på ham. I hovedleiren var det han som tok initiativet til fangenes håndballag, og det var også han som hadde skaffet frem tillatelse til våre cabaret- og revyforestillinger. Vi hadde stor respekt for ham, noe han hadde også til oss. Tilliten til hverandre var årsaken til at tilværelsen ble noe av et eventyr, - og hytta som et Soria Moria slott. Allerede ved ankomsten dit

holdt Matre en kort tale til oss, der han sa at han ville gi oss full frihet på øya. Vi ville kunne skrive brev, nytte telefonen hos handelsmannen nede i bygda, - og kokken vår, Tonning, kunne kjøpe inn de vareslag han ville, bare kostnadene ble holdt på et brukbart nivå.

Han ba oss om full taushet om de friheter han ga oss, da det utelukkende ville gå ut over oss hvis leirledelsen (Espeland) fikk rede på forholdene. Selv skulle han slutte jobben som fangevokter etter hogstperioden.

Under oppholdet på Osterøya gikk vi flere ganger i uken ned til det lille tettstedet, Bjørsvik, der butikken lå, samt postkontor og en hermetikkfabrikk. I motsetning til flere andre steder vi hadde jobbet, ble vi her mottatt med vennlighet og forståelse. Med stor glede minnes jeg et eldre ektepar som drev et lite gårdsbruk. Her utviklet det seg etterhvert et vennskap som holdt lenge etter at vi hadde fått vår frihet. Hos ekteparet fikk vi ta det

ukentlige bad, og noen av oss tok også imot tilbudet om vask og stell av tøyet. Låven på gården var svært forfallen, og etter en kort rådslagning på hytta, ble gjengen vår enige om å ta et løft. I løpet av kort tid var jobben unnagjort, og ekteparet kunne ikke få rost oss nok. Etterhvert ryktes det i vide kretser at vi var greie og kjekke karer, og flere stakk til oss saker og ting som ellers var umulig å oppdrive. Kåre fikk således deler til en «heimbrenner», som han satte sammen, og som innfødte hedmarking varte det ikke lenge før han serverte tidernes beste «kaffedoktor». Når det dertil viste seg at Tonning var en mesterkokk, og spesialist på raspeballer og færikål, burde alt være sagt om levestedet. La meg likevel legge til at ingen av oss misbrakte eksistensen av «heimbrenneren».

Et par uker før vi skulle reise tilbake til den grå, drepende hverdag bak piggråden, tok vi initiativ til et avskjedsarrangement, som, bokstavelig

talt, satte spor etter seg.

Gjennom brev og telefoner gikk budskapet til slekt og venner «derute», om at de var velkommen til oss den første-kommende søndag.

Og de kom; i robåter og motorbåter. En kampfelle over fjorden var eier av et kjent mek.verksted, og denne søndag drev han den reneste fergetrafikk, for å få våre gjester over til Bjørsvik.

På en slette, tett opp til en bergvegg, møttes vi til et gjensyn som utartet seg til de mest rørende gledescener.

På bergveggen rett imot oss var hengt opp et stort teppe, og det var dette som skjulte dagens største overraskelse.

Midt under Tonnings festmåltid steg to av gutta våre frem, og trakk teppet til side. *Innhugget* i den glatte bergvegg kom navnet Vidkun Quisling frem, og årstallene 1887-1945.

Det ble helt stille i flokken, og en av guttene holdt en kort minnetale. Deretter fulgte nasjonalsangen.

(Forts. side 5)

PROLOG

Nyårsnatten 1945-1946

Kamerater fra øst, kamerater fra vest
kamerater fra syd og fra nord
Glem tiden i kvell, i kvell har vi fest.
Glem løgn og hatske ord.
Glem du er fange på Ilebu.
Glem du er skyllet for svik.
Samvittighet ren det har jeg, det har du
for oss alle er den jo lik.
Vi skal feste i kvell uten øl og dram
med sardiner på tommetykt brød,
med vann i vår kopp, og føy for en skam
mens «gosser» av fettmat må dø.
La oss spise vår sei, trenges krydder iblandt
har vi humør som det skarpeste salt.
Og hendes en kjøttklump i maten vi fandt
vi nekter og tro det er sandt.

Jul på Ilebu 1945

Melodi: Lilly Marlen.

Det blev slutt på krigen, Grini blev døpt om.
De gamle fanger reiste og nye fanger kom.
Vi kom da det blev fred i vår,
og fredens første nye år
∴ blev fred på Ilebu ∴:

Snart skal kirkeklokker ringe i vår by,
det gamle glade budskap at det er fred påny,
fred og velsignelse på jord,
de har å bud til dig som bor
∴ i fred på Ilebu ∴:

De har bud fra hjemmet, hustru, barn og mor
bud fra dine kjære som håper og som tror.
Engang en fange fengselsgrå
skal solen atter skinne på
∴ God Jul på Ilebu ∴:

Skammelig ...

(Forts. fra side 3)

En historie til - en av de utal-

lige: En fransk soldat som hadde

vært tysk krigsfange forteller: Den tyske sivilbefolkning i Praha ble den 5. mai 1945 in-

ternert i luftskyttsrom og sko-
ler. Barn, kvinner og oldninger ble blodig slått og alt tatt fra dem. På grunn av mine franske militærpapirer lyktes det meg å gå fri og bevege meg fritt i Praha de første dager. Hva jeg i disse dager fikk se og oppleve i byens gater var verre enn hva alt annet jeg til da hadde sett. Kvinner fikk revet barna ut av armene sine, hvorpå de tok bar-

net i føttene og slo dets hode i veggen, samtidig som de ropte og skrek. Kvinner, barn, menn ble hengt opp i føttene, under hodet ble det tendt på filmruller. Dermed ble de levende brent til døde. Andre ble stenet og slått i hjel. Det forbausende var at det ikke fantes «nazis» blant disse, de var uskyldige mennesker, da de øvrige som følte det brenne under føttene, allerede hadde dratt.

Ovenstående burde tas opp ved EU-domstolen. For som forfatteren av Aftenpostens leder skriver: For grove krigsforbrytelser bør det hverken gjelde foreldelsesfrist eller formildende omstendigheter. Når ovenstående også ble utført i fredstid, så burde det heller være en skjærpene omstendighet.

Espelands fangeleir ...

(Forts. fra side 4)

En gripende stund, hvor mange gråt åpenlyst.

Det var Kåre Husum som hadde hugget inn «minnet», og da jeg besøkte plassen i 1949 sto det der fortsatt.

Senere ble navnet fjernet, mens årstallene sto igjen.

Rett til å skrive ...

(Forts. fra side 1)

for den nøkterne fremstillingen.

Holstmark gir betinget honnør til Ulateig. Jeg gir den ubetinget til både forfatteren Egil Ulateig og til Tiden Norsk Forlag som våget utgivelsen.

Læreraksjonen i 1942 ...

(Forts. fra side 3)

denne protesten fordi han fant den dypt urettferdig. Lærerne protesterer nemlig ikke mot innholdet i Lov om Norges lærersamband og Lov om nasjonal ungdomstjeneste, men mot uttalelser i Norsk Skuleblad fra landslederen. Hans uttalelser er det ikke grunnlag for i noen av de to lovene.

Konklusjon

Deter derfor grunn til å hevde at lærernes protester bygde på en misforståelse. Det er mulig at lærerne gjorde dette helt bevisst. De lette etter et påskudd for å kunne protestere mot lærersambandet, ungdomstjenesten og skolemyndighetene. Dette påskuddet fant de i uttalelsene til Orvar Sæther.

Juleandakt

Immanuel = Gud med oss

Av I.C. Stridslev

At Gud er med oss, er ikke noe vi mennesker kan bestemme oss for, eller bestemme over. At Gud ville være med oss og hos oss, er selve julebudskapet. Immanuel = «Gud med oss» er Guds eget navn på seg selv, som han ga ved en av de anledningene da han lovet å bli en av oss. Profeten Esaias sa: «Derfor skal Herren selv gi dere et tegn: Se en jomfru skal bli med barn, hun skal føde en sønn og gi ham navnet Immanuel.» (Es. 7.14). Gud valgte selv å bli en av oss. Han ble født som ethvert annet barn. Gud levde et helt liv som menneske på jorden. Hans liv ble ikke lett. Det begynte med at opphavet var tvilsomt; Josef, morens mann visste det var ikke hans barn. Så ble han flyktning, fordi kongen ville drepe ham. Vi vet alle hvordan han ble forfulgt av sitt lands politiske og religiøse myndigheter, til tross for at han var godheten og kjærligheten selv.

Gud skapte menneskene til hverandre. Han ga oss en rik og vakker jord, og bruksanvisning på hvordan vi skulle leve: De ti bud, og kjærlighetsbudene: Å elske Gud over alt og alle, og hverandre som oss selv. Men vi fulgte ikke bruksanvisningen. Så måtte Gud komme selv, og vise oss hvordan vi skulle leve. Vi lærte ikke da heller. Men han ga oss håpet. Han og det han gjorde for oss er vårt eneste håp. Vi kan ikke av oss selv oppfylle kravet om kjærlighet. Han oppfylte dette kravet selv, da han selv var utlevert den menneskelige ondskap. Vi svikter. Og «ingen skapning er skjult for hans øyne som vi skal gjøre regnskap for». Siden vi nå har slik en stor yppersteprest, som har gått gjennom himlene, Jesus, Guds Sønn, så la oss holde fast på bekjennelsen! For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medynk med oss i vår svakhet, men en som er prøvet i alt på samme måten som vi, men uten synd. La oss derfor gå frem for nådens trone med frimodighet, så vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid.» (Hebr. 4.13-16.) La oss ta imot Kristi kjærlighet. Han oppfylte selv alle kravene. Tar vi imot Herren, og lar ham som er kjærlighet være vår herre, får vi ufortjent del i hans evige liv, og evige herlighet.

Revisjon av ...

(Forts. fra side 1)

historikaren R.R. Palmer: «A HISTORY OF THE MODERN WORLD», nordisk utgåve «Nya tidens verdenshistoria», Stockholm 1965. Palmer har eit langt meir nyansert syn på årsaka til den andre verdskrigen. Her eit klipp frå kapitlet «Freden i Paris 1919», der franskmennene sette fram slike harde krav om å få tysk landområde redusert at Wilson og Lloyd George peikte på at ein slik provokasjon kunne føre til ein ny krig:

«Kvar ny stat fann at det budde minoritetar innanfor deira grenser, eller kunne vise til at folk av deira eigen ætt budde i tilgrensande statar under framand styre. Det blei tilslutt sudetyskaranes klagemål over å vera ein undertrykt minoritet, og Tysklands propaganda for å sameine desse fråskilde brør med fosterlandet, som utløyste den andre verdskrigen».

Om sigerherrane skriv Palmer i eit seinare kapittel m.a.:

«Dei leid óg av eit anna dilemma: Etter sjølve prinsippet om nasjonal sjølvråderett, som blei akseptert av sigerherrane etter første verdskrigen, hadde Tyskland rett til alt landet hitil hadde bedt om. Når Hitler let tyske troppar toge inn i Rhinland, når han anerkjente Austerrike, hissa opp Danzig, tok seg av tyskarane i Bøhmen, då hadde han berre hevda tyskaranes rett til ein suverén stat».

Freden i Versailles førte m.a. til at eit tysk landområde om lag jamstort med Norge blei gitt til det nye Polen og skilt frå moderlandet med Den polske korridor, eit landområde med både tysk og polsk folkesetnad. Hansabyen Danzig var i hovudsak ein tysk by.

I dei tradisjonelle historie-bøkene heiter det at då Tyskland fekk avslått ein søknad om å få bygge veg over korridoren til Aust-Preussen, tok tyske troppar seg tilrette ved å rykke over den polske grensa, som jo var garantert ved fredsslutninga i Versailles. Dermed måtte garantimaktene koma Polen til hjelp.

I den nye historieboka av Hans Gervik, «Refleksjoner etter 50 år. Historien i et annet lys», har forfattaren tatt med ei kartskisse frå eit bokverk av franskmannen Raymond Cartier nettopp om den omstridte korridoren, med denne skissteksten:

«Våren 1939 forela det tyske riket en plan for Polen. Vedr. Danzig: Fristaten går tilbake til Tyskland, men den nye havnebyen Gdynia forblir polsk. Et valg gjennomføres i «korrido-

ren». Hvis det går i Polens favør, gir landet tillatelse til bygging av en tysk autobahn som forbinder Øst-Preussen med det øvrige riket. Hvis det går i Tysklands favør, gis Polen sikkerhet for at landet kan bygge en polsk motorvei fram til havnebyen Gdynia.»

Når vi veit at freden i Versailles sa seg nettopp å bygge på nasjonal sjølvråderett, blir det etter mitt syn alt for einsynt å slå fast at Tyskland åleine må ta på seg skylda for den andre verdskrigen.

Særlig under ein krig mellom industrimakter er behovet for jernmalm stort. Det var difor like viktig for den eine parten å sikre landet god tilførsel av malm som for den andre parten å hindre ein slik tilførsel, i dette tilfellet svenske malmen over Narvik langs den lange norskekysten. Britane hadde herredømme over havet, men i norsk farvatn og under sterk norsk nøytralitetsvakt, kjente dei tyske malmbåane seg tollig trygge.

Den 16. februar 1940 borda den britiske «Cossac» den tyske «Altmark» langt inne i Jøssingfjorden mens den norske marinen hadde fått ordre ifrå si eiga regjering om ikkje å gripe inn... Om denne forma for nøytralitet, skriv prof. dr. jur. Frede Castberg i boka «Folkereett», Oslo 1947:

«Det vilde være for urimelig om den krigførende som ved hjelp av sin overmakt overfor en nøytral stat f.eks. skaffer sig basis i en av dens havner, her skulde være beskyttet i kraft av nøytralitetsreglene mot angrep fra motpartens side. Det vilde bli en likefrem premiering av voldsmannen. Derfor må den nøytrale stat som velger å bøie sig for overmakten, visstnok finne sig i at nøytralitetskretnens motpart om nødvendig tar kampen opp på den nøytrale stats eget territorium. Hvis den nøytrale stat selv undlater å hevde nøytraliteten, vil den risikere at forsvaret blir tatt opp av den annen part i krigen, og at den nøytrale statsterritorium på denne måten allikevel blir krigsskueplass.»

8. april 1940 var både tyske og britiske landgangstroppar på veg til Norge, noe som den norske regjeringa måtte vera klar over. For å hindre tyske stridskrefter i «å ta kampen opp på den nøytrale stats eget territorium», blei alle fyrlykter mellom svenskegrensa og Bergen sløkte, mens fyrlyktene nordanfor viste veg som før m.a. til Narvik. Då britane fekk greie på at óg tyske skip var på veg til Norge, blei deira eigne landgangsstyrkar kasta på land i hui og hast, for no rekna dei med å få ein ny alliert i krigen, den norske heimefronten. Men

staten Norge blei det ingen allianse med, som Koht skriv i erindringsboka si, «For fred og fridom i krigstid». «Ho (regjeringa) heldt fast på den tanken at Noreg ikkje var sambunde med noko anna land...» Når det elles gjeld det nokså intime forholdet mellom norske og britiske styremakter før, under og etter krigen, må hemmelige tenester etter mitt skjønn vera det best dekkande uttrykket.

Våren 1940 arbeidde eg i ein lærarpost på yttersida i Vesterålen, og etter den tyske landgangen blei eg straks med i eit vaktmannskap som sendte meldingar til Harstad om skipstrafikken ute i skipsleia. Vi gledde oss kvar deg over radioen som meldte om norske sigrar på alle frontar. Ein dag førte Altmarksaka til misstemning i den vesle flokken, for då dei andre samstemte i ein hyllest til «Cossac», som så tapert hadde redda dei britiske fangane, kom eg til å nemne at når det aldri hadde vore ulovlig å ta fangar i ein krig, kunne det heller ikkje vera ulovlig å føre dei til ein fangeleir. Skulle tyskarane heller ha hivd fangane på havet? Dermed small det: «Er du blitt nazist!» Så lett kan det gå å bli både stempla og utstøytt.

Då vi blei så truga av drivminer heilt inn til skolestøa, søkte eg og fekk meg ny post i Trøndelag. Ei lita lærerjord med fjøs og eit lite hønsehus følgde med lærarposten, så vi skaffa oss ku og noen høner, og då vi fekk kraftfor ved å leveregge til samvirkelaget, var eg ein dag på veg med egg. På vegen møtte eg ein ivrig jøssing. Han gløtta bort på eggkorga mi og sa temmelig spydig: «Så, du lever' egg til tyskarane», sjer eg! - Det var hans syn på oss som prøvde å halde hjula i gang i dei harde krigsåra.

Når det gjeld «bistand til fienden i råd og død», er det særleg to aktstykk som er aktuelle, kapulasjonsavtalen og den såkalla Elverumsfullmakt, som eksilregjeringa og aktoratet konsekvent har hevda blei vedtatt «enstemmig». Men uttrykket «enstemmig» gjeld den første delen av denne fullmakt. dvs. val av og fullmakt til tre medlemmer som skulle forhandle med tyskarane om overgiving, og vedtak om at regjeringa skulle bli supplert med tre konsultative statsråder. Dette «enstemmig» er så blitt putta inn i det andre framlegget, som heilt til i dag er blitt kalla Elverumsfullmakt.

Her noen klipp frå dette andre framlegget, sitert ifrå heftet «Landssvik» av professor i rettsvitenskap, Jon Skeie:

President Hambro: «... Det er en given ting at når stortinget har vedtatt disse viktige av-

gjørelser, er det umulig for stortinget å føre en ambulerende tilværelse i denne overordentlige usikre tid. Det vil derfor, forekommer det meg, være naturlig at stortinget gir regjeringen en generalfullmakt til, inntil det tidspunkt kommer da presidentskapet i overensstemmelse med regjeringen innkaller stortinget til møte igjen, å ivareta rikets anliggende, med stortingets fullmakt til å treffe de nødvendige avgjørelser og beføyelser». Og vidare:

«Presidenten har altså foreslått at stortinget bemyndiger regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da regjeringen og stortingets presidentskap innkaller stortinget til neste ordinære møte, å ivareta rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på stortingets og regjeringens vegne, som må ansees påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og fremtid».

Skeies kommentar: «Selv om stortinget ved en lovformelig votering klart hadde tilkjennegitt at kongen skulle ha en ubegrenset lovgivningsmyndighet, ville en sådan beslutning ikke ha noen rettsgyldighet. Stortinget kan ikke på denne måten oppheve grunnlovens § 17 og det prinsipale i konstitusjonens maktfordeling.»

Då presidenten fekk motlegg, forklarte han denne fullmakt slik: «Stortinget bekrefter alene ved sin beslutning den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger...» Til dette svarte representanten Ingvald Førre: «Hvis regjeringen har den fullmakt, behøver den ikke en ny». Etter dette ba ikkje stortingspresidenten om avrøysting, og eit framlegg som blir motsagt, kan jo ikkje bli vedtatt uten avrøysting, og slett ikkje «enstemmig».

I ein artikkel i Andøya Avis 14. aug. 1959 skriv Ingvald Førre om denne Elverumsfullmakt, og nemner at «noen votering blev ikke foretatt». Artikkelen om referatet i Stortingstidende avsluttar han slik:

«... jeg skrev til en stortingsmann og bad ham besørg meg tilsendt Stortingstidende, den del som angikk Elverums-møtet. Og jeg fikk noe som liknet disse bladene. Men til min store forbauselse ser jeg at referatet er omarbeidet. Mine uttalelser er omskrevet og forkortet. Og så heter det, at da der ikke fremkom innsigelser, ansees herr Hambros forslag som vedtatt. Imidlertid står det fast, at det virkelige Stortingstidende (hvis det ikke er omarbeidet siden) inneholder intet om at der er foretatt noen votering.»

Elles må det etter mitt syn vera innlysande at den førnem-

nde generelle adgang ikkje gir lovlig rett til å gi provisoriske anordningar som er i strid med Grunnloven, slik som «lover» med tilbakeverkande kraft, jf. Landssvikanordningen frå 15. des. 1944.

I Tromsøavisa Nordlys stod følgjande kunngjering den 9. juni 1940:

«TIL NORGES SIVILE BEFOLKNING

Vi er trått i forhandling med den tyske øverstkommanderende i Norge. Det er enighet om at vår militære motstand opphører i kvell, søndag 9. juni kl. 24.00. Vi må da gå ut fra at fra samme tidspunkt opphører all tysk bombing og ildgivning fra luften, fra land og sjøen. Jeg oppfordrer derfor alle evakuerte til å vende tilbake til sine hjem. Jeg oppfordrer samtidig alle til å unngå enhver handling som kan gi tyskerne anledning til represalier.

Forsvarets overkommando
9. juni 1940

Ruge
Forsvarssjef

Dagen etter, den 10. juni 1940, gir så regjeringa general Ruge ordre om å kapitulere for overmakta, måtte godta ein kapulasjonsavtale for samtlige (gesamten) norske stridskrefter, så vel som at Norge måtte forplikte seg til ikkje å gripe til våpen mot Tyskland så lenge krigen varte. Men i saka mot Ragnar Schanke hevda Roscher Nielsen at kapulasjonsavtalen gjaldt berre dei samla norske styrkane i Nordarméen, så staten Norge hadde halde fram med krigen på andre frontar, meinte dette aktoratvitnet.

Dei fremste mennene i denne saka, statsrådene Nygaardsvold, Koht og Ljungberg blei førte som vitne av aktoratet og hevda m.a. at dei ikkje hadde sett kapulasjonsdokumentet. - Når forsvararen kunne legge fram kopi av dette viktige dokumentet - med herrane si påskrift, viser denne nektinga etter mitt skjønn at dei ikkje berre hadde sett dokumentet, men at dei óg hadde forstått innhaldet, at *gesamten* stod for samtlige norske stridskrefter over heile landet, at kapulasjonen var total. Elles kunne ikkje desse tre herrane ha unngått å måtte konstatere at ingen av dei nordmennene som hadde meldt seg til frivillig militær innsats, gjekk i *inorske uniformer*.

Det gjekk over femti år etter freden i Versailles før det norske universitetet godtok ei grunnbok i historie av ein historikar som hadde eit meir nyansert syn på årsakene til den andre verdskrigen og Hitler-Tysklands åtak på Polen. Slike historikarar har vore mangelføre her i landet. Men ein se-

riøs stat, som Norge hevder å vera, kan ikkje i lengda halde fram med kvar vår å jubilere over eit rettsoppgjer som prof. dr. jur. Jon Skeie vurderte slik i heftet «Landssvik»: «Vi har aldri i vår rettshistorie hatt en sådan rettsløshet». - Sigerherrerne har alltid fått samtykkende historikarar over på si side for å vurder kva som skal koma fram og kva som må dekkast til, såkalla hemmelige tenster som dekker over gjort urett ved å halde fram med å gjera urett. Den mest geniale juristbløffen ved landssvikoppgjeret er at då medlemskap i NS ikkje var straffbart etter straffelovens § 86, laga dei ei anordning som blei sagt å vera så mykje mildare enn straffeloven at den endåtil kunne få tilbakeverkande kraft, for å tilbakeverke det som blei mildare, kunne jo ikkje vera ulovlig. Dermed fekk dei til ei anordning som blei så tettmaska at den sopa med seg endåtil NS-folk som ikkje hadde gjort noe anna gale enn å ha hatt eit radioapparat under krigen. Og historikarane våre sa ja og amen, og har hittil kunne gle seg over kvar ny jubileumsvår.

NS-medlemmers ...

(Forts. fra side 1)

i hans syn på motivenes betydning for medansvaret i NS-handlinger. «Å peke på motiver som skulle kunne fritta for medansvar i NS-handlinger, motiver som skulle bety noe foran dommen, synes derfor å være vanskelig. Det er etter dommen at motivene, særlig når de får utslag i ny handling, kan komme til å spille rolle.»

Og i hans utredning om ansvaret heter det:

«Det går ikke an da å si at med min lille forstand kunne jeg ikke se rettere enn at fienden hadde rett ... «Bare erklærte åndssvake kan bli hørt med at de ikke forstod.»

Hvis disse synspunkter skulde bli lagt til grunn for den strafferettslige praksis vilde det bety et betydelig tilbakeskritt i kulturell henseende. Det vilde bety at man straffer forbrytelsen uten hensyn til forbryteren, utøveren, mens bestreelsene innenfor den humane strafferechtspleie stadig har gått i retning av først og fremst å avgjøre om utøveren er strafferettslig ansvarlig, og ikke som av Berggrav antatt at det kun er «erklærte åndssvake» som ikke er fullt ansvarlige, vår straffelov omhandler en rekke sjellege tilstande hos personer som på grunn av slike tilstande ansees for mer eller mindre uegnet for strafferettslig forfølgning, og for hvilke der da er truffet særegne bestemmelser, hvor nå

straffen helt kan bortfalle og såkalt «viktig» kan tre istedet. En sak for seg er det at der kan ha foreligget motiver for å melde seg inn i NS, som så langt fra å burde medføre tap av almen tillit bør belønnes med sådan. Jeg tenker da nærmest på dem som bevislig har stått i partiet for å drive spionasje. At motivet her må være avgjørende for bedømmelsen sier seg selv.

Biskop Berggrav mener at der er ingen unnskyldning for dem som meldte seg inn i eller ble stående som medlemmer av NS. «Det gjalt ikke her innviklede juridiske spørsmål. Det gjalt norsk borgerskaps A.B.C». - Det er sikkert nok at for alle der hadde nogenlunde normal intelligens og som hadde sine instinkter i orden ble reaksjonen så å si rent automatisk. Men hvordan forholdt det seg egentlig med intelligens og instinkter hos mange av dem som tok ledende stillinger innen NS eller sluttet opp om dem? Har vi ikke alle sammen kjennskap til NS-medlemmer om hvem vi på forhånd var klar over at det var noe i veien med deres personlighet? Er det ikke her hele problemet ligger begravet, at det er psykopatene med deres abnorme drifts- og følelsesliv, deres mangel på evne til å vurdere riktig det som appellerer til de høyeste verdier hos oss, at det er disse individer som i første rekke har ansvaret for verdenskatastrofen?

Mange av disse psykopater var dertil strebere, maktsyke og de inntok gjerne de ledende stillinger, forutsatt at intelligensen ikke framsatt den store brist. Behandlingen av disse forbrytere - lederne - er et kapittel for seg som jeg ikke skal komme inn på i denne forbindelse. Men om dem fylket seg en rekke lett påvirkelige, ofte fryktsomme og svakelige individer - de delule, lettere åndssvakes rekke. Jeg vet ikke om den historie som i krigens første år sirkulerte i enkelte illegale aviser var sann eller kun utslag av humor. Men den kunne være sann og meget karakteristisk for det menneskemateriale som rekrutterte hirden. Historien gikk ut på at en dag da et hirdkompani marsjerte oppover Karl Johan, strammet en flerhet av guttene seg voldsomt opp og hilste på en litt eldre dame som var stanset opp og betraktet dem. En herre spurte henne om hun kjente alle disse guttene. «Ja, de fleste av dem», svarte hun, «jeg har vært lærerinnen på sarskolen». - Forleden hadde jeg anledning til å inspirere en større gruppe frontkjempere, som var internert i Ila fengsel. Det var som å skue inn i en gruppe av fortidsmennesker,

deres skumle blikk og ofte misformede ansikter og dysplastiske kroppstyper minnet om Lombrosos «forbryttermenneske». Vi psykiatere har da også under krigen stiftet bekjentskap med tallrike representanter for den psykisk mindreverdige del av NS-medlemmene, og vi har derfor ikke bare rett, men plikt til å la vårt syn på deres strafferettslige ansvarlighet komme til offentlig kunnskap.

Det er innlysende at normalitets-begrepet, når det gjelder ansvarlighet (respekt til reg-nelighet) må være temmelig bredt. Lettere former av åndssvakhet (for eksempel sinkere), lettere psykopati-former og enkeltstående abnormiteter kan selvsagt ikke danne bevis for nogen særegen strafferettslig behandling. Anderledes når det gjelder de individer som i rettspsykiatrisk forstand må antas å lide av mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner. (Straffelovens § 39). Enhver som har eksaminert et individ med en intelligenskvotient på for eksempel ca. 75 (svarende til en intelligensalder på 12 år), vil være klar over at han med hensyn i strafferettslig ansvar i alminnelighet bør innta en ganske annen stilling enn hans normalt utviklede medbrødre. Ofte har han meldt seg inn i partiet fordi en kamerat hadde gjort det, uten en gang å ha ringeste tanke på konsekvensen av sine handlinger. Sammen med den svekkede intelligens går regelmessig en reduksjon av det etiske nivå som dermed også mangel på innsikt i det nasjonalt forrederiske i handlingen. Følelseslivet er hos disse individer regelmessig så avstumpet at det er helt bortkastet å snakke om å vise fedrelandssinn og å opptre som det sømmer seg en nordmann. Disse individer med en svekkelse av intelligens-, følelses- og viljeliv er uegnet for straff og derfor bestemmer straffelovens § 39 at hos slike individer som lider av mangelfullt utviklede eller varige svekkede sjelsevner kan sikring tas i stedet for straff. Forutsetningen er imidlertid at der hos disse svekkede individer er «fare for gjentagelse av straffbare handlinger». Forbrytere som antas å lide av de nevnte sjellege mangler, må før de dømmes være undersøkt av to psykiatriske sakkyn-dige, som uttaler seg om de nevnte betingelser for sikring er tilstede. I dette spørsmål bringer straffesakene mot landssvikerne inn et nytt moment, som tilsynelatende kunne bringe litt vanskeligheter med hensyn til deres strafferettslige behandling. For en del av de aktive NS-medlemmer, særlig frontkjempere og hird

er saken for såvidt grei som de ofte er kriminelle personer, der lider av varig svkkede sjelsevner og hos hvem gjentagelse av straffbare handlinger kan befryktes. Med sistnevnte terminus, menes nemlig ikke at der absolutt skal være fare for at de gjentar samme handling, som de er siktet for, men at der er fare for gjentagelse av visse straffbare handlinger overhodet (for eks. tyveri). Disse individer vil i følge den provisoriske anordning av 15. desember 1944 (Landssvikanordningen) kunne pådømmes etter den borgerlige straffelovs bestemmelser og dermed har man sikkerhet for at også de vil bli dømt under hensyntagen til de formildende omstendigheter, som deres svekkede sjelsevner medfører. At så skjer har selvsagt intet med mildhet eller bløtaktighet å gjøre, det er en konsekvens av de store framskritt som vår humane strafferett har gjort i de siste dommer, men tar også generalpreventive hensyn i det de skyldige vil kunne sikres så lenge det ansees nødvendig. Derimot vil vel neppe - og bør ikke - dødsstraff komme på tale i disse tilfelle, like så lite som når der foreligger sinnsykdom.

Vanskeligere blir spørsmålet om den strafferettslige behandling av den relativt store gruppe av helt passive NS-medlemmer som må antas å være blitt medlem av partiet, nærmest av uaktsomhet, hva der igjen må tilskrives varig svekkelse eller mangelfullt utviklede sjelsevner. Det dreier seg om tidligere ikke kriminelle individer, som på grunn av små åndsevner eller psykopati er lett påvirkelige, og som ikke har den fornødne etiske utvikling til at å skjønne det moralske forkastelige i å slutte opp om forræderpartiet. Jeg har under okkupasjonen hatt tallrike samtaler med slike individer, og jeg kan forsikre at der som regel på grunn av den sjellege svakhet, overhodet ikke har vært noe klart motiv for deres innmeldelse i partiet. Denne handling har ihvertfall i de fleste av disse tilfelle vært en direkte følge av deres sjellege defekt og det er innlysende at de da ikke bør dømmes etter samme regler som deres sjellege normalt utviklede åndsfrender. Det ville være urettferdig om disse individer skulle få den samme grunnord - tap av annen tillid - som alle normale NS-medlemmer. La oss som eksempel ta en intellektuell mindreverdige person, som på grunn av svake evner og andre defekter i sitt følelses- og viljeliv av en kamerat har latt seg forlede til å melde seg inn i partiet. Han er lokomotivpasser og som sådan offentlig tjenestemann, tje-

ner såpass at han kan forsørge hustru og to barn. Denne mann, som selvsagt ikke er erklært åndssvak. (Berggravs eneste kategori for frifinnelse) skulle da ifølge Berggravs mening tape almen tillid og bli miste sin stilling, hvilket vel igjen ville medføre at familien ville komme på forsorgen. Med den slags tilfelle har vi psykiatere stiftet tallrike bekjenskaper, og de må hvis vår alminnelige humane strafferett skal legges til grunn, bli genstand for en egen strafferettslig behandling. Her er imidlertid den vanskelighet at jeg i disse tilfelle ikke kan sies å være fare for gjentagelse av straffbare handling - de kan derfor ikke dømmes etter straffelovens § 39 i likhet med de kriminelle frontkjempere og hirdmedlemmer. Deres innmeldelse i partiet er nemlig deres eneste forbrytelse, og da samme situasjon vel neppe kan antas å inntreffe påny, er der ikke grunnlag for sikring etter nevnte paragraf. Det ville også være vanskelig å finne en passende form for sikring for disse tilfelle. Da de dessuten, som nevnt, ikke i noen henseende forøvrig er farlige, har sikring i disse tilfelle ingen generalpreventive formål.

Landssvikanordningen av 15. desember 1944 inneholder ingen bestemmelser om den strafferettslige behandling av de individer som 9. april 1940 eller senere var sinnsyke, bevisstløse eller som led av varig avskkete eller mangelfullt utviklede sjelsevner. Forutsetningen er formentlig, at disse tilfelle ikke skal behandles etter nevnte anordning, men etter den borgerlige straffelovs bestemmelser. Dette er vel og bra nok, når det gjelder de to første kategorier - sinnsykdom og bevisstløshet - men vår alminnelige borgerlige straffelov er ikke egnet som grunnlag for behandling av de mange NS-medlemmer, hos hvem der nok mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner, men hvor der på grunn av den særegne situasjonsbestemte forbrytelse ikke kan sies å være fare for gjentagelse av straffbare handlinger.

Landssvikanordningen inneholder imidlertid så vidt jeg kan skjønne bestemmelser som gjør det mulig for retten å ta de nødvendige hensyn til de formildende omstendigheter som det jo må sies å være at vedkommende er sjelleg svekket uten å være «erklært åndssvak». (Berggravs uttrykk) eller sinnssyk. For det første heter det i anordningens § 2 bl.a.: «På den som har handlet av uaktsomhet får bestemmelsene i denne paragraf bare anvendelse når den uaktsomme handling kan straffes etter

straffelovens kapittel 3 eller 9 etter krigsartiklene i den militære straffelov.»

Passive medlemmer av NS som lider av varig svekkede sjelsevner, eller mangelfullt utviklede sjelsevner har utvilsomt - i enkelte tilfelle - handlet av uaktsomhet idet de har stått så lavt at de til tross for det utbredte kjennskap til folkets holdning mot Nasjonal Samling ikke har hatt innsikt i en straffbar handlingsgjerningsinnhold. Uaktsomhet er imidlertid et meget vanskelig juridisk begrep og vil ikke i likhet med utilregnelighetsbegrepet kunne erstattes med medisinskbiologisk beskrivelser av de tilstander som inngår herunder. En sakkyndig psykisk undersøkelse vil dog i de enkelte tilfelle kunne belyse spørsmålet for retten. -

Videre nevner jeg at § 3 i landssvikanordningen inneholder bestemmelser om at «under særdeles formildende omstendigheter kan straffen fastsettes til bøter alene eller til begrenset rettighetstap alene.» I samme paragraf heter det også at «For uaktsomme overtredelser, jfr. § 2, siste ledd, skal ikke idømmes fengsel eller tvangsarbeid for lengre tid enn 6 måneder. Tilstap og oppholdsforbud skal ikke anvendes.»

Leseren vil av disse citater forhåpentlig få forståelse av at de i begynnelsen av denne artikkel gjengitte uttalelser av biskop Berggrav om anvendelse av «grunnkommer» (tilstapet) er til dels sterkt misvisende og egnet til å vekke unødige bekymring bl.a. hos pårørende til sjelig svake individer som har krav på en særegen behandling. Jeg nevner endelig at § 5 omtaler at retten kan sette straffen ned under det lavmål som er fastsat i § 3 (tap av almen tillit m.m.) når handlingen (innmeldelse i NS) er foretatt under tvang. Da sjelig svekkede individer oftere enn andre vil kunne gi etter for tvang, er dette også en bestemmelse som har interesse i forbindelse med det emnet vi behandler.

Det skulle i henhold til foranstående være adgang til også etter landssvikanordningen å ta hensyn til visse formildende omstendigheter, således at det blir forbryterens og ikke forbrytelsen som blir dømt. Det ville i motsatt fall, som nevnt vært et brudd på den humane strafferettspleie som omsider har kjempet seg fram.

Refleksjoner ...

(Forts. fra side 1)

klasse mot den annens, så må den under alle omstendigheter være proletariatet uvedkom-

mende. Er den horisontal, klasse mot klasse, utbyttede mot utbytterne, da er krigen en plikt for den sosialistiske arbeiderklasse.»

Etter at Tranmæl i 1918 var kommet til makten ble kursen straks lagt om med retning Moskva. I 1921 ble Moskva-tesene nesten enstemmig godkjent på Arbeiderpartiets landsmøte. Som små prøver på Moskva-tesene kan nevnes:

«Bare den voldsomme omstyrtelse av bourgeoisiet, beslaglegging av dets eiendom, ødeleggelse av hele det borgerlige statsapparat fra oven til neden - det parlamentariske rettslige, militære, byråkratiske, administrative, kommunale apparat - inntil fullstendig fordrivelse eller internering av de farligste og mest hårdnakkede utbyttere og streng bevoktning av dem for å bekjempe de uunngeelige forsøk på motstand og gjenopprettelse av det kapitalistiske slaveri, - bare denslags forholdsregler er i stand til virkelig å sikre undervindingen av hele utbytterklassen.»

«Hovedoppgaven for de kommunistiske partier blir derfor å mangedoble arbeidet på proletariatets forberedelse til erobringen av statsmakten og overhodet til erobringen av makten i diktaturets form. - Proletariatets erobring av den politiske makt betyr ikke noen avbrytelse av dets klassekamp mot bourgeoisiet, men betyr tvertom at denne kamp blir bredere, bitrere og mere hensynsløs.»

«Arbeiderklassen kan ikke bare ved generalstreik eller de korslagte armers taktikk vinne seier over bourgeoisiet. Proletariatet må gripe til væpnet oppstand.»

I Arbeiderpartiets lover av 1925, heter det i § 1:

«Det norske Arbeiderparti har til formål å føre arbeidernes kamp frem til det sosialistiske samfunn gjennom proletariatets diktatur og etter kommunistiske retningslinjer.»

Hva er så proletariatets diktatur? Lenin har sagt det slik:

«Hva er proletariatets diktatur? Det er en krig langt grusommere, langvarigere og seigere enn noen av de kriger verden før har sett.»

På Arbeiderpartiets landsmøte i januar 1930 uttalte prof. Edv. Bull om spørsmålet om folkeflertallet bl.a.:

«Men hva hjelper det i å erobre et flertall av velgerstemmer. Det kan være hjelp og bety noe kanskje for de som går omkring med religiøse, demokratiske forestillinger. Men det såkalte demokrati er ikke annet enn en gammel overtroisk frase fra det nittende århundrede ... Derfor foreslår vi at ordene om «folkeflertallet»

går ut.» Og folkeflertallet ble strøket.

Ved samme anledning uttalte Trygve Lie: «Arbeiderklassen vil aldri gjøre sin kamp avhengig av et tilfeldig flertall. Den vil ta makten uansett i det øyeblikk den føler seg sterk nok til det.»

Videre kan det siteres fra en brosjyre som Arbeiderpartiet utga i 1933. Her skriver Trygve Lie bl.a.: «Overfor en samlet enig arbeiderklasse nytter det ikke å lage arbeiderfiendlige unntagelseslover. Arbeiderpartiet vil marsjere fremad, alltid fremad, enten tvers igjennom lovene eller utenom lovene.»

I 1930 uttalte Fr. Monsen på Arbeiderpartiets landsmøte:

«Det har alltid vært enighet innen vårt parti om at man skulle søke å gjøre den borgerlige hær ubrukbar.»

Einar Gerhardsen uttalte på samme landsmøte: «Hva angår det direkte spørsmål om anskaffelse av våpen, tør der finnes flere utveier, og disse håper vi at komiteen kan vise, det er som man vil forstå såpass ømtålige spørsmål at det ikke kan gjøres til gjenstand for behandling her.»

I 1932 uttalte Nygaardsvold i Stortinget: «Det norske Arbeiderparti er et revolusjonært klassekampparti.»

Finn Moe i «Arbeiderungdommen» for 02/05/1934: «Det er også unngått de skriftkloke Marx-granskere at når vi sier: Vårt krav må være at folket selv skal overta makten, at det vi trenger er et sterkt folkestyre, hvor folket har herredømme over bankvesen og næringsliv, så er dette krav i virkeligheten kravet om proletariatets diktatur, slik Marx har definert det.»

I «Arbeiderungdommen» av 31/03/1934 heter det: «Den må være både døv og blind som i dag kan tro på en rolig, gradvis reformistisk utvikling hen mot det sosialistiske samfund. Selv innen den reformistiske annen Internasjonales rekke erkjenner man i dag det uungåelige i en avgjørende maktkamp, hvor utenomparlamentariske maktmidler blir de bestemmende.»

«Den viktigste oppgave er i dag å skape en aktiv, positiv innstilling viljen til å ta makten,» skriver Moe videre.

I juni nummeret 1935 av Arbeiderpartiets tidsskrift: «Det 20. Århundre»: «Agitasjonen må vekke lidenskapene gjennom sterkt overdrevne fremstillinger. Den må male i sort og hvitt. Motstanderne beskrives med djevelske, tilhengerne med englelige eller heroiske egenskaper. Ingen nyanser, ingen reservasjoner: Massen må hate og elske, fremfor alt hate.»

Ellers kan det her nevnes i fleng: Edvard Bull: «Sulten og

kjønnsdriften er drivfjærene i samfunnet.»

Oscar Torp: «Å undervise i kristendom er å gi barnehjernene alkohol.» Den samme Oscar Torp: «Vi kan sette oss som oppgave i en given situasjon å kunne sette Stortinget ut av funksjon.» (Foredrag i Stavanger i 1927).

Jeg lar ytterligere uttalelser ligge, men sier som Knut Hamsun pleide: «Jeg bare nevner det. ...»

Hvordan er situasjonen i dag? Jeg dveler litt ved Aftenpostens intervju av 28/05/96 med professor i statsvitenskap, Rune Slagstad.

«- Ap. må ta et oppgjør med sin leninistiske partikultur, krever professor Rune Slagstad. Han gir Ap. et spesielt ansvar for ukulturen innenfor overvåkingen. De grove overtrapene som nå dokumenteres av Lund-kommisjonen må sees i sammenheng med Arbeiderpartiets egenart. Partiet har vært det mest leninistiske av alle sosialdemokratiske partier i Vest-Europa. De borgerlige partiene hadde tross alt noen liberale refleksjoner, selv om de var svake.»

Norge okkupert

Forspillet til 9. april 1940 er tidligere blitt omtalt, og det skal jeg ikke her ripe opp i. Likeledes er det tidligere blitt omtalt den nasjonale regjeringens arbeid i Norge under den tyske besettelse. Meget positivt arbeid ble da utført, men det er ikke til å komme forbi at også feilgrep på visse områder kastet mørke skygger over disse årene.

For å bringe på det rene hvilke plikter og rettigheter man hadde i den ekstraordinære situasjon som var oppstått i f.m. den tyske okkupasjon, henvendte Norges Industriforbund seg allerede i mai 1940 til daværende (Nygaardsvold-regjeringens) regjeringsadvokat Kristen Johansen og bad om en redeleggelse. I en betenkning, datert 27. mai 1940, uttaler regjeringsadvokaten bl.a.:

«Det er uomtvistelig at innen det besatte område går okkupasjonsmaktens bestemmelser foran den ordinære regjeringens bestemmelser. Den siste kan ikke ved forordning forordningsgyldig pålegge den norske befolkning noe eller unnlåte noe, som okkupasjonsmakten påbud ikke ligger utenfor grensene av denne okkupasjonsmyndighets rettslige beføyelse. Herav er følgen at en heller ikke senere kan gjøre ansvar gjeldende mot norske borgere, fordi disse ikke har rettet seg etter dens regjeringens - forholdsordrer, når disse var i strid med

okkupasjonsmaktens bestemmelser.»

Etter at hæren hadde kaptulert og konge og regjering hadde forlatt landet, henvendte Norges Industriforbund seg påny til regjeringsadvokat Johansen og bad om en tilleggsuttalelse. Denne finnes gjengitt i Industriforbundets sirkulære nr. 39, datert 14. juni 1940, og lyser således:

«De har ønsket en tilleggsuttalelse fra meg på grunnlag av det faktum at den norske hærledelse har oppgitt kampen.

Resultatet herav og av det engelsk-franske tilbaketog fra Narvik-området er at den tyske hær makt ubestridelig er å oppfatte som okkupant av hele Norge, og videre at Haag-konvensjonens art. 44 og 52 blir uten anvendelse for såvidt som disse beskytter norske personer mot tvangsmessig hjelp ydet okkupasjonsmakten under dennes militære operasjoner mot landets egen stridsmakt.

Videre følger av Haagerkonvensjonen art. 43 og 45 at okkupasjonsmakten har overtatt all den administrative myndighet som normalt tilkommer landets regjering.

Konsekvensen er at enhver norsk borger - eller selskap - er lovmessig berettiget til å slutte kontrakter med okkupasjonsmyndighetene om ethvert arbeid og enhver prestasjon innen rikets område.:

Hvorvidt han også er forpliktet til å utføre slike arbeider ville avhenge av om han etter landets lov er forpliktet hertil, eller om utførelsen er til «okkupasjonshærens behov».

Tysk Handelskammer

Nevnes bør også dannelsen av «Tysk Handelskammer i Norge». Sammen med innbydelsen ble der sendt ut en lang liste over personer og firmaer som allerede underhånden hadde tegnet seg som medlemmer. Denne listen omfattet flesteparten av landets mest kjente forretningsmenn, selskaper og banker. I innbydelsen heter det bl.a.:

«Kammeret vil arbeide for å fremme samhandelen mellom Norge og Tyskland, og vil samtidig forsøke å fremme den personlige forbindelse mellom næringslivets menn i begge land. Det vil oppta et intimt samarbeide med alle norske og tyske myndigheter og næringsorganisasjoner og vil se det som sin oppgave å føre de interesserte næringsgrupper i begge land sammen til fruktbart samarbeide og tjene de berettigede næringsinteresser i begge land. ...»

Tysk Handelskammer i Norge ble dannet så sent som ved årsskiftet 1940/41, uten at

der, så vidt vites hevet seg en eneste røst til påvisning av det eventuelt ulovlige i å medvirke i en slik sammenslutning.

Biskop Eivind Berggrav

Almindelig kjent er biskop Berggravs forskjellige aksjoner våren og sommeren 1940. Allerede i april dagene sendte han ut advarsler til soldater som opererte på egen hånd, enkeltvis eller flokkevis, om at de, hvis de ble pågrepet i besiddelse av våpen, ville bli betraktet som framtirører og skutt. Senere henvendte han seg gang på gang til offentligheten og minnet den om at all slags sabotasje og «illegalitet» var i strid med folkeretten og kunne få de frykteligste konsekvenser for befolkningen.

Krigens varighet

Almindelig kjent tør det også være at høyesterettsadvokat Harald Holthe (medlem av straffelovskommisjonen) i 1940 gjorde sterkt gjeldende gjennom dagspressen at krigen mellom Norge og Tyskland var definitivt slutt, at nordmennene nå måtte gå sammen om å gjenoppbygge landet, at det var alles plikt å forholde seg lojale overfor okkupasjonsmakten, og at den flyktede regjering ikke hadde noen rett - hverken moralsk eller juridisk - til å trekke Norge inn i oppgjøret mellom stormaktene.

Krigens følger

Psykatrikeren Jon Leikvam hadde en sterk stilling som overlege for mannsfengsler i

Oslo-området såvel under som etter krigen. Under krigen hjalp han i stillhet mange nordmenn som var arrestert for illegal virksomhet. Han forsøkte også å hjelpe de som ble sikket og dømt for «landssvik». Han registrerte under sin virksomhet at det forekom adskillig mishandling og lovløshet overfor politiske fanger såvel under som etter krigen. Ofte var de mentale virkningene langt verre enn de fysiske skader.

Overlege Leikvam fremkommer så med følgende uttalelse: «Som en generell karakteristikk vil jeg si at både motstandsfolk under krigen og de landssvikdømte som grupper, var sosialt og samfunnsmessig veltilpassede mennesker som også fant seg til rette i fengselet i motsetning til de kriminelle som samtidig ofte er asosiale.

Jeg vil si at både blant motstandsfolk fra etterkrigstiden og blant de landssvikdømte, fantes det mange dyktige og fremragende mennesker. Krigen og de politiske forhold førte til at seierherrene ble helter og taperne en pariakaste. For Norge som nasjon er det synd og et betydelig tap at det ble slik.»

Marie og Knut Hamsun

For å komme tilbake til utgangspunktet. Marie Hamsun tok seg meget nær av den behandling hennes mann fikk etter krigen. Det kan her nevnes at den første som reagerte av alle var utenriksminister Molotov. Han kalte nordmen-

nene for et barbarisk folk som ikke hadde forstand på å mestre sine kunstnere.

Tore Hamsun skriver i sin bok *Efter år og dag* om Herman Wildenvey, som viste ham vennlighet på tross av parolene. De samtalte om Knut Hamsun, og det var da han brukte disse ordene, modig sagt og offentliggjort noen dager etter: - Hans skjebne er en krigsskade, like meningsløs og uopprettelig som en bombet katedral.

Forsoning

Nordmennene har i 50 år levet i fred og frihet som nasjon etter den annen verdenskrig. Burde ikke tiden nu snart være inne til å arbeide for fordragelighet mellom alle nordmenn? Mitt fromme ønske til det norske folket blir derfor:

Strekk ut din hånd og finn en menneskelig bro.

DAG og TID: . . .

(Forts. fra side 1)

under offisersæresordet. Dei mest aktuelle kandidatane blei bodsende, men orsaka seg med at dei hadde forplikta seg til å sei nei, og bleiverande i Noreg.

Eg vonar boka kan bidra til sakleg debatt kring dette og andre sentrale spørsmål, som; hærordninga frå 1930, som Fleischer gav Ruge eit medansvar for, ikkje-nøytraliteten og «spelet» for å kome på «rett side», gjeldande mobiliseringsordning (les Arne Borgersruds artikkel, «Er du blitt gær'n, Ljungberg?» i Historisk Tidskrift nr. 3, 1996), den vilkårs-lause kapitulasjonen med meir. Det er viktig å få oss attlevande aktive deltakarane på banen. Då må det, no når den kalde krigen stort sett er slutt, bli lettare å få spalteplass for revisjonistiske synspunkt enn hittil. Viktigast av alt er det å få framtidens historikarar på banen, slike som ikkje sit bastant fast i sigerherreversionar, basert på selektivitet, feilomsetjingar, karrieredraumar og så bortetter.

Fiksjon

Boka sluttar med ein fiksjon, når vi les at general Fergstad, på kapitulasjonsdagen i 1940 «hevet revolveren med begge hender», og, underforstått, skaut seg. Meldaren hadde ein samtale med Fleischer mykje seinare, då eg kom til London som reiseleiar for 47 frivillige, for å melde oss til kamp for eksel-regjeringa. Den gong var det ingen tvil om kva veg eg måtte velje. Seinare har eg meir og meir trudd, at eg kanskje hadde gjort som nordmenn flest, sett meg på gjerdet i påvente av at krigen skulle bli avgjort av an-

BOKTJENESTEN

Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Telefonbest.: 22 56 10

..... eks. Vidkun Quisling: **Russland og Vi** (Innbundet) kr. 285,-
 eks. Vidkun Quisling: **Russland og Vi** (Heftet) kr. 150,-
 eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 eks. Knut Steenstrup: **Dilemma** kr. 50,-
 eks. Arne Tellefsen: **Når forsaret forfaller** kr. 25,-
 eks. Sundra Sand: **Hva er Kristen Samling?** kr. 5,-
 eks. Sundra Sand: **Noen enindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager** kr. 5,-
 eks. Roald A. Nielsen: **"Solbris Ohoi!"** kr. 50,-
 eks. Anna Kientopf: **Det fredsfiendtlige trauma** ... kr. 50,-
 eks. Hans Gervik: **Refleksjoner etter 50 år** kr. 50,-
 eks. Tom B. Jensen: **Bibliografi over Nasjonal Samlings periodiske skrifter 1933-1945** kr. 50,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskudsbetaling til:

Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926 eller ved **sjekk i kontanter eller frimerker.** (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

FRONTKJEMPERBREV SØKES

I forbindelse med min undersøkelse av frontkjempernes posttjeneste (se Folk og Land nr. 1/2-95) er jeg interessert i å kjøpe brev fra norske frivillige. Det er konvoluttene (ikke innholdet) med stempler fra miilitærhetene som er av interesse. Evt. beskrivelse eller fotokopier, gjerne med prisangivelse, bes sendt til

Advokat Karl U. Sanne

"Jounkershaft"

L-7481 Tuntange

Luxembourg

Telefon: 352-63 519

Ønsker å kjøpe eldre NS og SS-litteratur

samt "effekter, fra den gang .. ." "Irene Sverd-litteratur og lignende", særlig "Fronten", er av seriøs interesse.

Ring eller skriv direkte. Diskresjon om ønskelig - en selvfølge. Treffes best fra kl. 14-21, alle dager.

Jan-Erik Kvamsdahl, Kjelsåsvn. 101, 0491 Oslo.

Tlf./fax: 22 15 96 00.

VENNEGAVER

TIL "FOLK OG LAND"

*Vi kvitterer denne gang for
tilsammen kr. 25.533,-.*

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

J. W., Etne	kr. 520,.	A. O., Spania	kr. 260,.
P. W., Oslo	kr. 200,.	O. T. T., Sandnes	kr. 50,.
C. R., Sverige	kr. 200,.	E. H., Minde	kr. 400,.
H. B., Stabekk	kr. 200,.	O. H. G., Sande	kr. 100,.
E. K., Oslo	kr. 200,.	H. N. R., Dokka	kr. 100,.
I. L., Torp	kr. 340,.	M. A., Ålesund	kr. 200,.
E. T., Bergen	kr. 50,.	A. J., Bekkestua	kr. 100,.
F. J., Spania	kr. 1.520,.	E. H., Kolsås	kr. 100,.
R. W., Jaren	kr. 100,.	O. G., Våler	kr. 200,.
O. E., Grimo	kr. 100,.	B. H., Gjøvik	kr. 140,.
Motstandsmann, Vefsen ..	kr. 500,.	Ø. Aa., Oslo	kr. 140,.
Hjemmefronter	kr. 500,.	T. D., Dublin	kr. 160,.
G. W., Kiel	kr. 90,.	L. R., Brandbu	kr. 500,.
M. O., Høvåg	kr. 400,.	M. A., Ålesund	kr. 200,.
A. S., Fredrikstad	kr. 150,.	A. S. K., Skien	kr. 300,.
P. T., Oslo	kr. 1.000,.	T. B., Canada	kr. 200,.
R. L., Brumunddal	kr. 200,.	T. T., Eidanger	kr. 100,.

**Abonner
på
Folk og Land
til et ungt
menneske!**

dre, dersom eg hadde visst meir. Sjølv sagt er det eit paradoks at eg (og andre krigsskoleutdanna offiserar) er stolt av å vere i selskap med general Fleischer og andre som har Krigskorset med sverd, og som i høve 50-årsjubileet har fått eitrom kalla opp etter seg på Krigsskolen. Slike tankar svirra i bakhovudet mens eg las **Generalen**, stadig meir sikker på at det ikkje var for eksilregjeringa eg slåst. Ho svikta nemleg meir kapitalt, katastrofalt landet vårt, enn eg

var klar over 9. april og seinare.
Svein Blindheim

RETURADRESSE:
BOKS 32 39 ELISENBERG - 0208 OSLO

NR. 9/10 - 1996

Fra Alternativt Samfunn:

Etterkrigshistoriens første vennetreff blant NS-barn 14/9-96

Nå har det vært møter blant NS-barn tidligere. Lektor Ole Wilhelm Klüwer (Oslo) har i en årrekke, i nært samarbeid med forfatteren Eystein Eggen, samlet NS-barn til samtaler om sin skjebne, og gjort en fortjenstfull pionerinnsats også med å opprette en internett-presentasjon med utgangspunkt i Oslo. Allikevel må det vel kunne kalles en historisk begivenhet at NS-barn fra hele landet var invitert til et vennetreff i Arendal 14/9-d.å. der ca. 20 personer hadde meldt seg på. At ikke møtet samlet så mange som man kanskje hadde håpet, skyldes flere ting, bl.a. at det gjennom Dagbladet var blitt påstått at de tre initiativtakerne nærmest var styrt av INO. De tre avviste at de var «styrt» av noen som helst. De syntes at motarbeidelse NS-barn imellom er meningsløs.

Treffet ble en suksess. Det var sosialt vektlagt, og med upolitisk formål. Det som i særlig grad ble samtaleemner, var utvekslingen av livserfaringer og ønsket om å være til glede og støtte for hverandre, samt trangene til å bli nærmere kjent med hverandre ut fra felles interesser og felles bakgrunn. Møtet gav anledning til å utveksle felles erfaringer, men også forskjellige meninger om det å ha bakgrunn i NS-hjem. Noenslags «nynazisme» var absolutt ikke å spore på møtet. Deltakerne var i solide yrker av alle slag, med tverrpolitisk og tverrreligiøs bakgrunn, og de fleste deltar positivt i samfunnsgagnlig engasjement både i arbeid hjem og fritid. Et høyt intellektuelt

nivå preget deltakernes vurderinger av sin skjebne, likesom fraværet av bitterhet og hevn. Alle deltakere tok del i samtale og utvekslingen av erfaringer. En viktig terapeutisk hjelp for de som opplevde å bli mobbeofre, hadde vært dette å bearbeide sine vonde opplevelser til «forståtte erindringer». Innsikt og bakgrunnsforståelse hadde vært veien til frigjørelse fra en traumatisk barndom og ungdom.

Forfatteren og journalisten Aasmund Haugen fra Ålesund holdt en glimrende innledning under ittelen: «NS-barn, vi hjemløse som måtte velge mellom samfunnet og våre foreldre». Etter Haugens innledning redegjorde Cand. Mag. og sti-

pendiat Jarl Eiki en saklig tone for en hovedfagsunder-søkelse som han nå holder på med under arbeidstittlen: «Hva skjedde med NS-barna?» Hos dem begge kom det fram en rekke omstendighetersomselfsagt har vært tabu-emner i den offentlige versjon etter krigen. Vi vet også fra flere hold at hele sakskomplekset «NS-barn» er under forskningslupen, noe vi vil se resultatene av etter hvert som vi snart runder år 2000. Det burde ikke ha tatt så lang tid, men Guds kvern maler som bekjent langsomt, - dog ubønnhørlig.

Når det gjelder innlederen, forfatteren Aasmund Haugen, skylder vi å gjøre oppmerksom på at han kanskje var den første her til lands som fortalte om sin bakgrunn som NS-barn i boken «Oss menneskeforaktere imellom». Den kom ut i 1977, vakte voldsom debatt og solgte i et opplag på ca. 15 000. Der fortalte han også om sine opplevelser i politiet.

Samme år som Eystein Eggen's bok «Gutten fra Gimle» kom ut, i 1993, kom også Bjørge Bjørsviks «Nazibarn». Også denne siste fortjener oppmerksomhet, da den kom noe i skyggen for andre bøker samme bokhøsten. Vi savner en omtale av boken her i Alternativt Samfunn.

Ellers var det på møtet enighet om at pionerer i granskingen av og beretningene om NS-barnas skjebne som forfatteren lektor Eystein Eggen (med boken «Gutten fra Gimle») og lektor Ole Wilhelm Klüwer med sine NS-barn-samlinger i hovedstaden har stått for, er varmt ønsket og verdsatt i det videre arbeidet for å få et vennskapssamband mellom NS-barn i fastere former. Man ser fram til - og planlegger flere vennetreff, kanskje allerede før jul i første omgang. Interesserte som kan tenke seg å delta i fortsetningen, kan ringe: 35 52 18 13 (dr. Stridsklev), 90 11 00 11 (Eik) eller 62 41 42 26.

Referent.

Gjentar historien seg allikevel?

I 1942 ble det foretatt et statsrådskifte i London. Den anonyme oberst Ljungberg ble trass i sin lojalitet overfor Nygaardsvoldregjeringen byttet ut med den forsvarsfiendlige Ap-politikeren Oscar Torp, som dermed fikk tilbake sin forsvarsministerstilling fra 1935. General Carl Gustav Fleischer ble omgående avsatt som sjef for Hærens Overkommando og forvist til Canada. Politikken vant igjen over rasjonelle hensyn og ekspertisen måtte vike.

Vi har nylig hatt statsrådskifter på hjemlig grunn. Turid Birkeland har overtatt etter Åse Kleveland hvis kvaliteter og kvalifikasjoner neppe kan trekkes i tvil Birkeland har derimot sporty erklært at kultur er bra greier, men at hun ikke har særlig greie på det. Statsrådtaburetten er gjort om til skolepult. Vår dyreste statsråd gjennom tidene, Kjell Opseth, fortsetter i et annet departement, men skadene er jo allerede skjedd. Konsekvente Grete Faremo følges av den meget mangslungne Anne Holth. Fra sitt kriminalforfatterskap og sitt juridiske virke skulle hun vel ha god erfaring. At hun ikke har fartet i AP-korridorer er vel heller ikke noe aber. Det er imidlertid sterkt betenkelig og antagelig typisk for Jaglandinstillingen at hun skal være hans populære murbrekker mot de siste reservasjoner overfor fri innvandring til Norge. På ny later det til at rasjonelle hensyn har måttet vike for de politiske. Er det vår nåværende parlamentarismes svøpe?

HaWa

Frykt eller sunn fornuft?

Av Stein Clementz

Hver gang noen sier eller skriver noe som kan tolkes som motstand mot legal eller illegal innvandring til Norge fra nær sagt alle verdenshjørner, kommer forståelse på årene og doserer at slike holdninger skyldes fremmedfrykt. Begrepet fremmedfrykt er et negativt ladet begrep og skal bekjempes. Bekjempelsen skal først og fremst skje for at fremmedfrykten skal komme på bedre tanker slik at klimaet blir bedre for nymasseinnvandring.

Personlig er vi av den overbevisning at mennesker fra Asia og Afrika og andre fjernliggende områder har det best blant sine egne og i sine egne kulturer. Dette har ikke noe med frykt å gjøre. Når vi møter asiater eller afrikanere løper vi ikke og gjemmer oss, vi er ikke redd, eller for å si det med et annet uttrykk, vi nærer ingen frykt.

Derimot stiller vi oss tvilende til det norske samfunns evne til å absorbere stadig nye titusener. En ting er de kulturelle kollisjoner dette medfører. En annen ting er de økono-

miske konsekvenser det medfører for Norge og de opprinnelige innbyggere. Det er ikke nødvendig med noe innvandrerregnskap. Ethvert normalt menneske forstår at titusen innvandrere som lever på offentlige budsjetter koster samfunnet rundt regnet en milliard kroner i året. Når vi ikke en gang har råd til å bruke oljemilliarder på oss selv, burde det heller ikke være vanskelig å forstå at mange stiller seg undrende til at det norske samfunnet skal ta omkostningene med å livnære økonomiske flyktninger. Det er nemlig det de fleste innvandrere er. De regner med bedre sosiale og økonomiske forhold i sitt nye land enn det de reiste fra. Og tro nå endelig ikke at det er de svakeste som emigrerer til Norge. Nei da, det koster å reise fra Asia og Afrika hit til Norge og det er bare de med ordnet økonomi og visse ressurser som har anledning til å flytte hit.

Å være skeptisk til denne trafikken er etter vår oppfatning ikke å nære frykt, det har snarere med sunn fornuft å gjøre.

JULEN 1996

Redaksjonen og ekspedisjonen i FOLK OG LAND og styret og kontomedarbeiderne i INO ønsker abonnenter og alle andre lesere, medlemmer og trofaste støttespillere over hele landet og de mange bosatte utenlands en riktig

GOD JUL!

RETTELSE:

Artikkelen "Stortingets justiskomite vurderer sitt arbeid" på første side i nr. 8 var skrevet av John Sand.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag-torsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.
Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.